

GILL PAUL
JACKIE
și
MARIA

Un roman despre
Jackie Kennedy și Maria Callas

Traducere din limba engleză și note
EMANUELA TEGLA

LITERA
București

Actul I

Capitolul 1

Hotelul Danieli; Veneția, Italia

3 septembrie, 1957

– Vino cu mine. Maria simți cum gazda petrecerii o trăgea atât de insistent de braț, încât fu cât pe ce să cadă. Vreau să-ți fac cunoștință cu niște conaționali ai tăi, din Grecia: Aristotel și Tina Onassis. *Iată-i.*

Cu brațul întins, gazda anunță:

– *Ea e Maria Callas.*

Câțiva ani mai târziu, Maria își aminti de acel moment aparent banal. Se gândi că, atunci când întâlnești pentru prima oară pe cineva care o să-ți dea viața peste cap în așa măsură încât nimic să nu mai fie la fel, ar trebui să existe un semnal de alarmă, ceva care să te avertizeze în legătură cu importanța evenimentului. În mitologia greacă, semnul ar fi fost un tunet, un cutremur, o eclipsă de soare. În cazul ăsta, nici vorbă de așa ceva. Doar murmurul conversațiilor politicoase din jur, un cvartet de coarde care cânta Schubert și clinchetul paharelor de șampanie ciocnite sub candelabrele de cristal.

Bineînțeles că Maria auzise de Onassis. Informațiile variau în funcție de ziarele pe care le citeai – unele dintre ele îl descriau ca pe omul cel mai bogat din lume și ca pe o gazdă fermecătoare pe iahtul său, *Christina*, iar altele spuneau că era un escroc și un pirat de talie internațională. Maria observase cu surprindere că era mai scund decât ea, dar o atrăsese numaidecât licărirea jucăușă din privirea lui, ca și fermitatea cu care îi luase mâna și se aplecase să i-o sărute.

– Sunt onorat s-o cunosc pe cea mai mare soprană a lumii, îi spuse el, astea fiind primele cuvinte pe care i le adresase vreodată.

– Poate că *una* dintre cele mai mari..., murmurase ea, fiindcă astfel de hiperbole o făceau să se simtă stânjenită.

– Cred că sunteți singura persoană de aici care *nu-și* recunoaște realizările la adevărata lor valoare, îi spusese el, arătând, cu o ușoară mișcare a capului, către cei din jur.

Erau acolo mai mulți actori, tot felul de personaje mondene, câteva fețe regale și o mână de politicieni, dar puțini din lumea operei – anturajul obișnuit al Mariei. Ducele și ducesa de Windsor atrăgeau atenția tuturor, căci purtau coroane, ca și cum ducele ar fi vrut s-o ia în derâdere pe cea la care renunțase odată cu abdicarea lui de la tronul Marii Britanii; prințesa Grace de Monaco se plimba încoace și-ncolo cu un zâmbet încântător pe față, în ciuda absenței bătaoare la ochi a prințului Rainier, la mai puțin de un an de când se căsătoriseră, iar Elizabeth Taylor era la bar, flirtând cu un bărbat oacheș, care sigur *nu* era soțul ei.

Maria râse.

– Mi s-a spus că astea sunt persoanele cele mai de văză din Europa, zise ea imitând accentul de Midwest al gazdei, o editoria-listă care scria despre tot felul de bârfe mondene și căreia îi făcea o plăcere deosebită să se înconjoare de celebriități.

– Așa e, dacă e să le dăm crezare ziaristilor, îi răspunsese Aristotel rânjind, iar Maria îl simpatizase pe loc.

– Sunteți tatăl Mariei? o auzise ea pe Tina Onassis întrebându-l pe soțul ei, Battista, care zăbovea în spatele ei.

Oamenii aveau deseori impresia asta, din cauza diferenței de vârstă de treizeci de ani dintre ei.

– *Suo marito*, răspunsese el, cu o notă de exasperare în glas.

Nu prea vorbea engleză, doar italiană, așa că Tina începuse să sporovăiască cu el în italiană, în timp ce Aristotel continuase să i se adreseze Mariei în greacă:

– Mărturisesc cu rușine că nu v-am auzit niciodată cântând. Nu sunt vreun mare admirator al operei. Am întotdeauna senzația că sună ca și când doi bucătari italieni și-ar striga unul altuia rețete de risotto.

Maria râse.

– Nu cred că am auzit-o pe asta. Vă amintiți cum se numește?

– Nu, recunoscuse el, zâmbind larg. Dar Tina m-a dus odată la operă, la Atena, și am așipit în lojă. Bine că aveau scaune confortabile.

– Cred că o să descoperiți că spectacolele de operă sunt la fel de variate ca... Încercase să găsească o comparație potrivită. Dum-neavoastră lucrați în domeniul transportului naval, nu-i așa? Ei, bine, la fel de variate precum rutele de transport.

El se strâmbase.

– Dar mai artistice, sper. Chiar dacă n-am ureche muzicală, mi-ar plăcea să aud vocea pe care toți criticii o laudă atât de mult.

Ea ridicase din umeri cu modestie.

– Nu toți au cuvinte de laudă, din păcate. Au încheiat cu superlativul de mult timp, iar acum vin la spectacolele mele doar ca să-mi găsească nod în papură. Nu vreau să le ușurez munca, așa că simt o presiune enormă de fiecare dată când sunt pe scenă.

– Vechea poveste: te ridică în slăvi doar ca să te doboare iarăși la pământ.

– Poate că și dumneavoastră ați trecut prin așa ceva?

Ea știa că, în urmă cu trei ani, Onassis fusese arestat în America, din cauza unui detaliu tehnic legat de imperiul lui cu afaceri de transport, astfel că apăruseră în presă niște fotografii neclare cu el în momentul în care i se luau amprente. Cu siguranță că asta fusese o experiență umilitoare.

El se aplecase mai aproape, astfel că ea îi simțise parfumul dulce, de fân, probabil că de la trabucul care-i ieșea din buzunarul de la piept.

– Între noi e o diferență imensă. Ca să ajung unde sunt acum, n-a fost nevoie decât de perseverență. Pe când dumneavoastră... e clar că dumneavoastră aveți un dar de la zei.

– Dar și muncesc destul de mult, domnule Onassis.

Era puțin spus că muțcea „destul“ de mult. Maria învăța pe dinafară librete, exersa toată după-amiaza și, dacă n-avea concerte seara, se vâra în pat și citea partituri până spre dimineață. Muzica era viața ei. Foarte rar lua parte la astfel de petreceri.

– Spune-mi pe nume, îi ceruse Aristotel. Te rog. Îi atinsese brațul chiar deasupra cotului, acolo unde se termina mânușa și începea pielea neacoperită. Așadar, când să vin la un spectacol și să-ți aud vocea? Sfătuiește-mă tu.

Ea zâmbise.

– O să te anunț când anume o să cânt într-o sală cu scaune foarte confortabile. Poate că o să trebuiască să-ți aduci și o pernă.

– Atunci, așa rămâne, se învoise el, fără să-și ia mâna de pe brațul ei.

Flirta cu ea, deși soțul ei era la doar câțiva centimetri distanță. De regulă, Maria n-avea timp pentru dirijorii sau colegii care-i făceau avansuri, dar acum era vorba doar de o glumă nevinovată și se distra.

– Cum să te cred? îl tachinase ea. Proverbul spune să n-ai niciodată încredere în marinari, nu-i așa?

– Prietenii pot să aibă încredere în mine dacă e viața lor în joc, iar dușmanii pot să aibă încredere în marea mea sete de răzbunare, una întru totul grecească – așa că da, bănuiesc că sunt de încredere.

Maria băgase de seamă că ochii lui aveau licăriri aurii. Ochi șireți.

– Iar eu? Crezi că ar trebui să am încredere în tine? îl întrebase ea.

– Dacă îți promit ceva, întotdeauna mă țin de cuvânt, îi răspunse el cu seriozitate. Crede-mă.

Acele vorbe i-au rămas întipărite în minte mult timp.

Capitolul 2

Veneția

4 septembrie, 1957

În dimineața de după petrecerea Elsei, Maria se trezi și găsi strecurat, pe sub ușa apartamentului lor de la hotel, un bilețel prin care erau invitați să ia prânzul împreună cu Aristotel și Tina Onassis la Harry's Bar, la ora unu. Se întinse și se uită la ceasul auriu de pe polița șemineului: era aproape douăsprezece. De obicei, îi plăcea să-și înceapă ziua într-un ritm lejer, să facă o baie parfumată și apoi să ia micul dejun pe îndelete, relaxată, dar ceva din felul de a fi al lui Aristotel îi stârnea curiozitatea. Se așteptase ca bărbatul cel mai bogat din lume să fie serios și obsedat de bani, dar, de fapt, era un tip haios.

– Battista! își strigă ea soțul, care își citea ziarul pe balconul scaldat în soare, ce dădea spre Grand Canal. Mergem la prânz peste o oră.

Harry's Bar era destul de aproape. Au mers pe jos până acolo, de-a lungul portului, și au întârziat doar câteva minute. Șeful de sală, îmbrăcat într-un sacou alb și purtând papion negru, îi conduse prin restaurant, pe lângă lungul bar de lemn lustruit, până la o masă mai retrasă din capătul sălii, unde soții Onassis studiau meniurile. Aristotel sări în picioare.

Respect – Mă bucur nespus de mult că ați putut să veniți, spuse el în italiană, apoi sărută mâna Mariei, dădu mâna cu Battista și îl bătu prietenește pe spate. Luați loc, vă rog. Toată lumea vrea *Bellini*? Pare o idee potrivită, având în vedere că poartă numele unui mare compozitor de operă.

În scurt timp, au apărut paharele înalte cu cocktailuri: suc de piersici albe amestecat cu Prosecco, atât de ușor și de aromat, încât părea imposibil să conțină alcool.

Maria stătea pe o banchetă, lângă Tina Onassis, o femeie frumoasă, cu părul vopsit blond și sprâncene negre. La o privire mai atentă, părea aproape adolescentă; deci, între soți era o diferență considerabilă de vârstă.

– Sunt onorată că luați masa cu noi, îi spuse ea Mariei. Sunt o mare admiratoare a dumneavoastră. V-a spus Aristo? Prima dată v-am auzit cântând *Aida* la Teatrul La Scala, în 1950, și de atunci am mers cu avionul la Milano ca să fiu prezentă la toate premierele dumneavoastră.

– Da? zise Maria, impresionată. Mă simt măgulită. Locuiți la Atena?

– Avem locuințe peste tot: la Atena, Paris, Nisa, Monte Carlo, Montevideo..., spuse ea dându-și ochii peste cap, ca să sugereze că lista era lungă. Dar Aristo stă cel mai mult pe *Christina*. Devine arțăgos dacă petrece prea mult timp pe uscat.

Battista îi povestea lui Aristotel despre fondurile pe care încerca să le strângă pentru a face un film despre Maria interpretând *Medeea*. Maria spera ca Aristotel să nu se simtă obligat să contribuie.

– De cât timp sunteți căsătoriți? o întrebă ea pe Tina, uitându-se când la unul, când la celălalt.

– De o veșnicie! răspunse Tina pe un ton plângăcios. Unsprezece ani. Eu aveam doar șaptesprezece atunci când ne-am căsătorit, iar Ari, patruzeci, așa că păream, desigur, foarte copilăroasă. Dar apoi s-au născut copiii, iar ei te fac să te maturizezi repede.

Chipul Tinei luă una dintre acele expresii pe care Maria le observase deseori la alte mame: intenția era să sugereze chinuri, dar, de fapt, exprima mândrie. Maria ar fi preferat să se alătore discuției despre industria cinematografică pe care o purtau Aristotel și

Battista, dar știa că Tina se aștepta ca ea să se arate interesată de copii, așa că o întrebă:

– Câți ani au acum?

Tina începu să-i povestească despre ei, iar Maria se lăsă în voia gândurilor. Toată lumea presupunea că, din cauza devotamentului pentru operă, ea nu-și dorise copii. Însă adevărul era altul. Își dorise cu toată ființa ei să aibă un copil, dar pur și simplu nu se întâmplase. Un medic specialist îi spusese că avea o malformație a uterului, ceea ce însemna că era dificil să rămână însărcinată, dar nu imposibil. Avea acum treizeci și trei de ani și era perfect conștientă că deja se afla într-o perioadă critică, iar în scurt timp avea să fie prea târziu.

Clipi, dându-și seama că Tina tocmai îi adresase o întrebare.

– Cum l-ați cunoscut pe Battista? repetă ea.

Maria zâmbi.

– M-a salvat de la o viață de dactilografiat scrisori de afaceri la mașină. M-a ajutat să ajung acolo unde sunt azi.

Începu să-i spună povestea vieții ei, iar Aristotel și Battista se opriră ca să asculte.

Mariei nu-i fusese deloc ușor să intre în lumea operei, fiindcă vocea ei era prea puternică, prea matură pentru cor, cu un timbru neobișnuit. Avea nevoie de dirijori care să fie dispuși să-și asume riscul de a-i acorda roluri principale, dar majoritatea fuseseră reticenți – lucru deloc surprinzător, având în vedere costurile astronomice pe care le implica organizarea unui concert de operă. Maria studiasse la Atena, unde își petrecuse anii de război împreună cu mama și cu sora ei, apoi se mutase la New York, unde tatăl ei deținea o farmacie. După mai bine de un an de audiții în care trebuise să facă față multor experiențe descurajante, Maria primise, în cele din urmă, un rol principal la Verona, să interpreteze *La Gioconda*. Pentru asta, călătorise singură cu vaporul spre Italia, la vârsta de douăzeci și trei de ani.

– A fost o perioadă grea, le spuse ea soților Onassis. Lumea era indignată pentru că o tânără din altă țară, care nici măcar nu vorbea fluent italiana, obținuse, nu se știe cum, rolul principal. În

culise, cei din distribuție treceau în grabă pe lângă mine, fără să zică măcar *buon giorno*, iar eu mergeam acasă singură aproape în fiecare noapte.

Nu le mai spusese și că, pe vremea aceea, era o fată de proporții uriașe – un corp umflat, de peste nouăzeci de kilograme, cu falduri de grăsime și cu un nas care era prea mare pentru fața cu care fusese înzestrată. În plus, purta ochelari cu lentile groase și cu rame negre, fără de care nu putea să vadă aproape nimic. Felul în care arăta o făcea să se simtă stingheră, penibilă, iar asta era un alt motiv pentru care îi fusese greu să-și facă prieteni.

– Dar am avut un înger păzitor, spusese ea întorcându-se spre Battista și zâmbind. L-am cunoscut pe omul ăsta la o petrecere, în prima mea seară la Verona, iar el m-a luat sub aripa lui. Era pasionat de operă și ne-am împrietenit după ce am vorbit despre dragostea noastră pentru muzică.

Battista continuă povestea:

– După ce s-a încheiat contractul Mariei la Verona, tatăl ei ar fi vrut ca ea să se întoarcă la New York și să lucreze ca secretară. Mie asta mi s-a părut o cumplită risipă de talent. Așa că m-am oferit să-i finanțez activitatea pentru încă șase luni, timp în care i-am făcut cunoștință cu dirijori și am încercat să-i lansez cariera.

– Ce investiție bună! exclamă Aristotel. Te-ai ales cu o soție frumoasă, iar lumea întreagă a câștigat un talent nemaipomenit.

Battista zâmbi larg.

– Am avut și noroc. Într-o seară, pe când ne făceam plimbarea de după cină, ne-am întâlnit cu un prieten, Nino Catozzo, dirijor la Teatrul La Fenice. O soprană îl lăsase baltă în ultima clipă. El pusese în scenă *Tristan și Isolda* a lui Wagner. Spectacolul fusese deja promovată, se vânduseră biletele, iar acum, dintr-odată, n-avea cine s-o interpreteze pe Isolda, așa că i-am sugerat să-i dea Mariei rolul.

Maria interveni:

– N-aveți idee cât a fost de înspăimântător. Rolul ăsta e unul dintre cele mai dificile, iar Battista a susținut că eu îl cunoșteam. O săptămână mai târziu, a trebuit să mă prezint la audiții și să cânt partiturile la prima vedere, în fața lui Tullio Serafin, marele guru care fusese dirijorul meu în *La Gioconda*. Din fericire, el a

considerat că eram în stare să interpretez rolul și a organizat două luni de instruire intensă ca să mă pregătesc pentru premieră.

N-avea să uite niciodată senzația de panică năucitoare pe care o simțise în acea perioadă: dificultățile tehnice legate de rolul Isoldei – sălbatica, pasionala prințesă irlandeză; incredibila tensiune și emoțiile care o cuprinseseră atunci când pășise pe strălucitoarea scenă pe care avuseseră loc premiere ale operelor lui Rossini și Bellini; grandioasa frumusețe a Teatrului La Fenice, cu rândurile sale de loje aurii, frescele de pe boltă în care apăreau Cele Trei Grații în zbor, decorațiunile din care nu lipseau amarașii împodobiți în fel și chip, scaunele tapițate cu catifea luxoasă, roșie. Toate astea o făcuseră să se simtă nevrednică de onoarea de a cânta acolo.

În prima seară, Tullio îi dăduse un cadou – o icoană a Fecioarei Maria, foarte frumoasă, cu ramă aurită, pictată în culori strălucitoare. Ea se rugase atunci cu ardoare la chipul plin de compasiune al Maicii Domnului s-o ajute să nu-i dezamăgească pe cei care crezuseră în ea.

Iar rugăciunea trebuie să-i fi fost ascultată, pentru că spectacolul avusese un succes răsunător. Fiind fără ochelari, nu văzuse nimic dincolo de avanscenă, dar auzise cum publicul se ridicase în picioare, ovaționând, fluierând și aplaudând; fusese rechemată pe scenă de vreo zece ori până să se poată retrage, în sfârșit, în cabina ei. Parcă trăia un vis.

– Să fi văzut recenziile, povesti Battista, plin de mândrie. N-am mai citit niciodată așa ceva. Toți criticii erau de părere că se născuse o nouă stea a operii. Apoi, fiecare dirijor din Italia a vrut să colaboreze cu ea, iar Tullio i-a devenit cel mai înfocat susținător.

Nu era prima dată când spuneau povestea. De aceea, ajunși în acel punct, ea zâmbi și continuă pe un ton amuzat:

– Battista a așteptat până în a treia noapte de după premieră, atunci când a fost sigur că investiția lui era profitabilă, ca să mă ceară în căsătorie.

Izbucniră cu toții în râs. De fapt, Maria rămăsese mută de uimire auzind că era cerută de nevastă. În anii aceia avea atât de puțină încredere în ea însăși, încât i se părea neverosimil să existe cineva

care s-o dorească pentru altceva în afară de voce. Oare cum se gândise el că avea să facă dragoste cu o femeie atât de voluminoasă, pentru care nici un scaun nu era îndeajuns de încăpător? O femeie ale cărei coapse aveau circumferința taliei unei femei obișnuite? În noaptea nunții, nu se prea simțise în largul ei atunci când trebuise să-și dea jos cămașa de noapte mare cât un cort, dar Battista fusese răbdător cu ea, o sedusese lent, blând, trezindu-i senzații pe care le adora. Chiar de la început, ei îi plăcuse sexul și nu putea să se sature de el. Îi împărtășea dragostea lui Battista; el fusese prima persoană care o făcuse se simtă prețuită.

I-au întrerupt chelnerii, care aduceau platourile cu *carpaccio* roz – specialitatea casei, pe care Aristotel insistase s-o încerce. Mariei îi părea bine că el comandase pentru toți. Ea n-ar fi reușit să citească meniul fără ochelari, pe care, din prea mare vanitate, nu-i purta în public. Carnea de vită în sânge, tăiată în felii subțiri, era suculentă, fragedă, sublimă. După ce au terminat, Aristotel a comandat creveți care fuseseră prinși în dimineața aceea și apoi gătiți la grătar cu unt și cu usturoi. Și-au petrecut după-amiaza savurând cocktailuri *Bellini* spumoase, ciugulind tot felul de delicatese și încercând să se cunoască mai bine. Maria se simțea neobișnuit de amețită, însă mult mai relaxată decât fusese în ultima vreme.

Ferestrele de la capătul barului erau din sticlă mată, iar frumoasele lămpi de pe pereți dădeau o lumină filtrată, așa că nu-ți dădeai seama cât era ceasul. Nu mică i-a fost mirarea Mariei să vadă, pe cadranul ceasului lui Aristotel, că era aproape șapte seara. Deja soseau clienți noi, care voiau să ia cina, iar ea văzu cum Aristotel, cu o îndemănare demnă de un scamator, îi strecură în mână șefului de sală câteva bancnote răsucite. Maria se gândi că mita avea drept scop să-i lase să-și păstreze masa.

O cuprinse, subit, oboseala.

– Din păcate, eu nu mai pot să stau mult, zise ea, simțindu-se, brusc, vinovată pentru că nu cântase nici măcar o notă toată ziua. Era important să exerseze zilnic.

– Am o ultimă întrebare pentru tine, spuse Aristotel, respingând cu mâna gestul neîndemânatic al lui Battista, care se oferea să

contribuie la nota de plată. Mă întreb ce ambiții ai pentru viitor. Ce alte visuri ai dori să ți se împlinească?

„Vreau un copil“, se gândi Maria.

Dorința asta o copleșea de-a dreptul. Dar era ceva prea personal ca să poată fi spus la masă, în fața tuturor.

– Întotdeauna mi-am dorit să fiu angajată la Scala din Milano. După mine, e cel mai bun teatru de operă din lume. Apoi, îmi doresc să cânt cu cei mai buni muzicieni și cu cei mai buni dirijori, pentru cât mai mult timp. Făcu o pauză, iar apoi reluă: după care, fără mare tam-tam, o să mă retrag într-un colț frumos de lume, unde o să fiu casnică, spuse ea râzând, ca și când nu s-ar fi luat în serios.

Adevărul era că nu putea să-și imagineze viitorul.

– Până și râsul tău e frumos, îi răspunse Aristotel pe un ton sincer.

Apoi el îi aruncă o privire pătrunzătoare, de parcă ar fi vrut să-i citească până în adâncul sufletului.